

8.2.2022

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys varhaiskasvatuslain muuttamisesta (HE 224/2021 vp.)**Yleistä**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan varhaiskasvatuslakia muutettavaksi siten, että nykyisen ilmoitusmenettelyn asemesta laissa säädettäisiin yksityisen päiväkotitoiminnan luvanvaraisuudesta. Luvan myöntäisi aluehallintovirasto. Kunnan tehtäväksi jäisi aluehallintoviraston pyynnöstä tarvittavien tarkastusten toimittaminen. Yksityinen perhepäivähoito jäisi edelleen ilmoitusmenettelyn piiriin. Esitys perustuu pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan, jonka mukaan yksityisten varhaiskasvatuspalveluntuottajien toiminta tulee olla luvanvaraista.

Lupamenettelyyn siirtymisen tavoitteena on esityksen mukaan turvata yksityisen päiväkotitoiminnan laatu ja siirtää yksityisen päiväkotitoiminnan valvonnan painopistettä jälkivalvonnasta ennakolliseen valvontaan. Samoin tavoitteena selkeyttää työnjakoa kunnan ja lupaviranomaisen välillä sekä säännellä voimassa olevaa lainsäädäntöä tarkkarajaisemmin luvan saamisen ja mahdollisen menettämisen edellytyksistä.

Varhaiskasvatuksen ennakollisen valvonnan tulisi valtiovarainministeriön mukaan olla vaikuttavaa, oikeasuhtaista ja sujuvaa palvelujen loppuasiakkaina olevien lasten, päiväkotitoimintaa harjoittavien palvelujentuottajien ja varhaiskasvatusasioista vastaavien viranomaisten kanalta.

Vaikutuksista

Esityksen mukaan ehdotetuista muutoksista arvioidaan syntyvän lisäkustannuksia siirtymäajaksi vuosille 2023–2025 siltä osin kuin lupaviranomaisen olisi uusien lupahakemusten ohella tarkastettava voimassa olevan lainsäädännön nojalla ilmoitusmenettelyssä rekisteröityjen toimijoiden yleiset edellytykset uudelleen. Oletuksena on, että kustannukset kasvavat aluksi, mutta tasaantuvat siirtymäajan päätyttyä. Ehdotuksista aiheutuvat kustannukset on tarkoitettu kattaa siirtymäajaksi määrärahasiirrolla opetus- ja kulttuuriministeriön momentilta 29.10.20 aluehallintoviraston momentille 28.40.01.

Julkisen talouden kehys on edelleen tiukka. Valtiovarainministeriö katsoo, että esitysluonnoksesta aiheutuvista muutoksista ei tule aiheutua julkiselle taloudelle lisäkustannuksia. Mahdolliset määrärahatarpeet käsitellään ja päätetään valtiontalouden menokehyksen puitteissa valtion talousarviossa ja julkisen talouden suunnitelmassa sovittaen ne yhteen muiden julkisen talouden menotarpeiden kanssa.

Esitysluonnoksen mukaan yksityisen päiväkotitoiminnan säätäminen luvanvaraiseksi siirtäisi palveluntuottajien yleisten edellytysten tutkimisen kunnilta kokonaan aluehallintovirastolle. Voimassa olevan lain mukaan kunta tarkastaa ilmoituksen johdosta paikan päällä (varhaiskasvatuksen toimipaikassa) sen, että kasvatus ja toimintaympäristö vastaavat vaatimuksia. Esityksessä ehdotetaan, että kunta tarkastaisi jatkossa toimipaikan vain aluehallintoviraston

erikseen esittämästä pyynnöstä. Tarkastus olisi myös nykyistä suppeampi ja koskisi ainoastaan varhaiskasvatuksen toimintaympäristöä, ei kasvatuksen sisältöä. Siten vastuu varhaiskasvatuksen vaatimustenmukaisuudesta siirtyisi selkeästi kunnilta aluehallintovirastolle ja luvan edellytysten tutkiminen kevenisi jonkin verran (toimipaikassa tapahtuva kasvatuksen sisältöön kohdistuva tarkastus jäisi ehdotuksen mukaan pois). Ehdotetusta muutoksesta johtuva aluehallintoviraston lisähenkilötyövuosien tarve on hallituksen esityksen mukaan siirtymäkaudella enintään kaksi henkilötyövuotta.

Esityksen mukaan lupaviranomaisen tehtävät keskitettäisiin yhteen aluehallintovirastoon. Keskittämistä perustellaan aluehallintovirastojen osaamisen turvaamisella ja keskittämisen yhdenmukaistavalla vaikutuksella ratkaisukäytäntöön samoin kuin yhdenvertaisuuden varmistamisella. Tehtävien keskittämistä yhteen aluehallintovirastoon voidaan pitää perusteltuna. Valtakunnallisesti yhdenmukainen keskitetty lupamenettely ja toiminnanharjoittamisen edellytysten yhdenmukainen tulkinta parantavat myös varhaiskasvatuksen alueellisten ja valtakunnallisten toimijoiden toimintaympäristöä ja kasvun edellytyksiä.

Nykyinen Valveri-rekisteri on esityksen mukaan teknisesti käyttöikänsä lopussa. Rekisteriä on tarkoitus kehittää vastaamaan paremmin käyttäjiensä tarpeita ja sähköisen asioinnin mahdollistamiseksi. Rekisterin kehitystyöllä on merkitystä myös luvanvaraisuuden vaikutuksia arvioitaessa, sillä uuden järjestelmän on tarkoitus sujuvoittaa ja tehostaa lupaprosessia niin lupaa hakevan palveluntuottajan kuin luvan myöntävän viranomaisen näkökulmasta.

Esityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö osallistuu rekisterijärjestelmän kehittämistyöhön yksityisen varhaiskasvatuksen osalta ja rahoittaa hanketta. Kehittämisen kustannusarvio on arvioitu 260 000 euroa, joka kohdentuu pääosin vuodelle 2022. Kehitystyöhön on varattu määräraha valtion talousarviossa opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa. Sen sijaan järjestelmän ylläpitokustannuksiin, joiden arvioidaan olevan vuosittain 15 000 – 30 000 euroa, ei ole kuluvaan vuoden talousarviossa eikä nykyisessä kehyksessä varattu määrärahaa.

Esityksen mukaan lupamenettely olisi luvan hakijalle maksullista. Tarkoituksena on kattaa osa lisääntyneistä kustannuksista lupamaksuilla. Esityksen perusteluiden mukaan maksujen tarkoitus on kattaa hallinnolliset kulut. Valtion viranomaisten suoritteiden maksullisuuden ja suoritteista perittävien maksujen suuruuden yleisistä perusteista sekä maksujen muista perusteista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992). Aluehallintoviraston perimistä maksuista säädetään valtioneuvoston asetuksella. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan varhaiskasvatuksen lupien käsittelyn kustannukset tulisi valtion maksuperustelain valossa kattaa kokonaan suoritemaksuin. Lupa-asian käsittelymaksu pitäisi ennen ehdotetun lain voimaantuloa pystyä laskemaan siten, että se voitaisiin hinnoitella viranomaiselle aiheuttamiaan kokonaiskustannuksia vastaavaksi aluehallintovirastojen maksuista annettavan valtioneuvoston asetuksen liitteenä olevaan maksutaulukkoon.